

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio, y Pwyllgor Gwaith a'r Cyngor llawn
Dyddiad:	09.03.2020 / 11.03.2020 / 23.03.2020 / 19.05.2020
Pwnc:	Protocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini
Aelod(au) Portffolio:	Y Cynghorydd Dafydd Rhys Thomas Yr Aelod Portffolio ar gyfer Busnes Corfforaethol
Pennaeth Gwasanaeth:	Lynn Ball Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor) / Swyddog Monitro
Awdur yr Adroddiad: Rhif Ffôn: E-bost:	Mared Yaxley 01248 752566 mwyys@ynysmon.gov.uk
Aelodau Lleol:	Nid yw hwn yn fater sy'n ymwneud â ward benodol.

A – Argymhelliad/Argymhellion a'r Rheswm/Rhesymau
<u>Pwrpas yr adroddiad:</u> 1. Ceisio barn y Pwyllgorau Sgriwtini a'r Pwyllgor Gwaith, cyn i'r Cyngor benderfynu a ddylid mabwysiadu'r Protocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini sydd ynghlwm yn Atodiad 1 i'r adroddiad hwn. <u>Cefndir:</u> 2. Yn unol ag adran 62 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, rhaid i Gyngorau Sir sicrhau bod y rheini sy'n byw neu'n gweithio yn eu hardal yn gallu cyfrannu eu safbwyntiau ar unrhyw fater sydd i'w ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini. 3. Mae Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) wedi ymrwymo i'r egwyddor hon. Er bod trefniadau eisoes i'r cyhoedd gymryd rhan yng ngwaith y Pwyllgorau Sgriwtini, nod cyflwyno'r Protocol Siarad Cyhoeddus yw darparu proses eglur a hwylus i'r cyhoedd fedru rhannu eu barn gyda'r Pwyllgorau Sgriwtini fel rhan o drafodaethau'r pwyllgorau. 4. Nid yw'r trefniant presennol ar gyfer siarad cyhoeddus yng nghyfarfodydd y Pwyllgorau Sgriwtini wedi ei nodi'n dryloyw mewn dogfen syml. Bydd cyflwyno'r Protocol Siarad

Cyhoeddus yn cynorthwyo'r cyhoedd i ddeall y broses y mae angen ei dilyn, gan sicrhau y mabwysiedir trefn gyson sy'n rheoli disgwyliadau'r cyhoedd mewn perthynas â'u cyfraniad.

Cyffredinol:

5. Bydd swyddogion yn gwneud y gwaith gweinyddol o dan y Protocol.
6. Mae datblygiadau deddfwriaethol diweddar wedi pwysleisio gofyniad cyfreithiol i wrando ar lais y cyhoedd a bod cynnwys y cyhoedd yn hanfodol pan fydd Cyngorau'n gwneud penderfyniadau.

6.1 O dan y Bil Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) (a gyhoeddwyd ar 18/11/2019) y rhagwelir y bydd yn derbyn Cydsyniad Brenhinol yn ystod Haf 2020, mae adran 46 yn cynnwys dyletswydd i annog pobl leol i gymryd rhan mewn llywodraeth leol. Mae paragraff 46 (1) yn nodi: "Rhaid i brif gyngor **annog pobl leol i gymryd rhan ym mhroses gwneud penderfyniadau'r cyngor** (gan gynnwys gwneud penderfyniadau mewn partneriaeth neu ar y cyd ag unrhyw berson arall)." (fy mhwyslais i).

6.2 Mae adran 47 o'r Bil yn amlinellu dyletswydd ar Gyngorau i baratoi "strategaeth gyfranogi" gyda'r nod o'i gwneud hi'n haws i'r cyhoedd ddeall sut mae llywodraeth leol yn gweithredu, sut mae'n gwneud penderfyniadau a **sut y gall pobl leol** ddilyn achos, **fynegi barn**, a chael sicrwydd bod y farn honno wedi ei chymryd i ystyriaeth" (fy mhwyslais i – papur Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru ar y Bil). Mae paragraff 47 (2) (e) yn nodi: "Rhaid i strategaeth cyfranogiad cyhoeddus, yn benodol, fynd i'r afael â threfniadau a wnaed, neu sydd i'w gwneud, i ddibenion dyletswydd y cyngor dan adran 62 o Fesur 2011 (dod â barn y cyhoedd i sylw pwyllgorau trosolwg a chraffu)".

6.3 Yn ogystal, o dan Ddeddf Lles Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, mae'n rhaid ystyried pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal y mae'r corff yn ei gwasanaethu.

Byddai mabwysiadu Protocol Siarad Cyhoeddus ar gyfer Sgriwtini yn mynd rhywfaint o'r ffordd tuag at gyflawni'r amcanion statudol hyn.

7. Cyhoeddir y Protocol ar wefan y Cyngor a gellir ei rannu ar gyfryngau cymdeithasol.

Manylion y Protocol:

8. Mae'r Protocol yn nodi:

- 8.1. Gall aelodau'r cyhoedd ofyn am gael siarad mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini os ydynt wedi cyflwyno cais ysgrifenedig i'r Swyddog Sgriwtini o leiaf 3 diwrnod gwaith cyn cyfarfod y Pwyllgor. Rhaid gwneud y cais ysgrifenedig gan ddefnyddio'r ffurflen berthnasol o wefan y Cyngor ac anogir cyflwyno ceisiadau'n electronig. Caiff geisiadau sylw yn y drefn y cânt eu derbyn. Bydd pawb sy'n gymwys i siarad yn cael ei hysbysu trwy e-bost neu trwy rif ffôn cyswllt.
- 8.2. Lle mae gan bob grŵp neu blaid safbwynt gwahanol ar eitem benodol cyfyngir ar nifer y siaradwyr fel mai dim ond un person o bob grŵp neu blaid fydd yn annerch y cyfarfod. Dim ond mewn achosion eithriadol y bydd y Cadeirydd yn caniatáu i ail / trydydd siaradwr sy'n rhannu'r un safbwynt siarad, a defnyddir y fath ddisgresiwn mewn ymgynghoriad â'r Swyddog Sgriwtini a'r Swyddog Monitro.
- 8.3. Mae gan y cyhoedd hawl i siarad ar bob eitem ar y rhaglen ac eithrio'r canlynol: Ymddiheuriadau; Datganiadau o Ddiddordeb; Cofnodion; ac eitemau ar y Rhaglen y datganwyd nad ydynt i'w cyhoeddi (yn unol â'r Prawf Budd Cyhoeddus). Pan fydd y Pwyllgor Sgriwtini yn ystyried eitemau eithriedig, bydd y Cadeirydd yn gofyn i bob aelod o'r wasg a'r cyhoedd adael yr ystafell gyfarfod.
- 8.4. Nid yw'r hawl yn cynnwys yr hawl i ofyn unrhyw gwestiynau i unrhyw aelod o CSYM, swyddog y Cyngor, gwahoddedigion sydd wrth law neu unrhyw siaradwr arall.
- 8.5. Er mwyn i aelodau fedru rhoi sylw llawn i unrhyw bwyntiau a wneir, rhaid i siaradwyr ddarparu unrhyw wybodaeth / ddogfennau ategol y maent yn bwriadu cyfeirio atynt yn eu cyflwyniadau pan fônt yn cofrestru i siarad. Ni cheir cyflwyno unrhyw wybodaeth / dogfennau ychwanegol yn y cyfarfod ei hun. Mae'r Protocol drafft yn mynd i'r afael ag addasrwydd unrhyw ddeunydd a gynhyrchir.
- 8.6. Rhoddir pum munud i bob siaradwr wneud eu cyfraniad llafar mewn perthynas ag eitem ar y rhaglen. Dim ond mewn amgylchiadau eithriadol y bydd y Cadeirydd yn caniatáu ychydig mwy o amser i siaradwyr ac os caniateir hyn ar gyfer un unigolyn, caniateir yr un faint o amser ychwanegol i bob unigolyn mewn perthynas â'r un eitem ar y rhaglen.
- 8.7. Mae gan y Cadeirydd ddisgresiwn i atal siaradwyr cyn i'r amser a neilltuwyd iddynt ddod i ben os ydynt, ym marn y Cadeirydd, yn ymddwyn yn amhriodol, yn

dramgwyddus, yn ceisio atal y Pwyllgor rhag gwneud ei waith neu'n gwneud sylwadau sy'n ddifennol, yn flinderus, yn wahaniaethol neu'n sarhaus.

8.8. Gellir gofyn i siaradwyr egluro unrhyw un o'u sylwadau a gall yr aelodau ofyn cwestiynau iddynt. Ni chaniateir mynd i drafodaeth gydag aelodau'r Pwyllgor.

8.9. Bydd y Pwyllgor yn ystyried y sylwadau a wnaed gan y siaradwr ac wedi hynny yn penderfynu a ddylid gwneud unrhyw argymhellion sy'n codi o'r sylwadau a wnaed / materion a godwyd.

Argymhellion:

9. Bod y Pwyllgor Sgriwtini yn cytuno i fabwysiadu'r Protocol yn **Atodiad 1** i'r adroddiad hwn, ar yr amod bod y Cyngor yn ei gymeradwyo'n ffurfiol;

10. Bod y Pwyllgor Gwaith yn argymhell a ddylid mabwysiadu'r Protocol yn **Atodiad 1** ai peidio ac, os cymeradwyir ei fabwysiadu, argymhell ei gynnwys yng Nghyfansoddiad y Cyngor

11. Bod y Cyngor yn mabwysiadu'r Protocol ac yn cytuno y dylid diwygio'r Cyfansoddiad i gynnwys y Protocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini (fel y mae'n ymddangos yn **Atodiad 1**)

B – Pa opsiynau eraill wnaethoch chi eu hystyried a beth oedd eich rhesymau dros eu gwrthod ac/neu ddewis yr opsiwn hwn?

Gall y Cyngor benderfynu cynnal y status quo h.y. siaradwyr cyhoeddus yn ôl disgrisiwn y Cadeirydd heb unrhyw weithdrefn gyhoeddedig / ysgrifenedig. Fodd bynnag, bydd mabwysiadu Protocol Siarad Cyhoeddus ar gyfer Sgriwtini yn codi ymwybyddiaeth y cyhoedd ac yn rhoi arweiniad iddynt, gan alluogi ac annog y cyhoedd i ymgysylltu a chymryd rhan ym mhroses gwneud penderfyniadau'r Cyngor.

C – Am ba reswm y mae hwn yn benderfyniad i'r Pwyllgor Gwaith?

Mae paragraff 2.15.2.1 o'r Cyfansoddiad yn nodi "*Ni fydd y Cyngor llawn yn cymeradwyo newidiadau i'r Cyfansoddiad hyd oni fydd y Pwyllgor Gwaith wedi ystyried y cynnig.....*"

CH – A yw'r penderfyniad hwn yn gyson â'r polisi a gymeradwywyd gan y Cyngor llawn?

Amherthnasol

D – A yw'r penderfyniad hwn o fewn y gyllideb a gymeradwywyd gan y Cyngor?
Nid oes unrhyw oblygiadau mewn perthynas â'r gyllideb

DD – Gyda phwy wnaethoch chi ymgynghori?	Beth oedd eu sylwadau?
1 Prif Weithredwr / Uwch Dim Arweinyddiaeth (UDA) (mandadol)	Yn cefnogi
2 Cyllid / Adran 151 (mandadol)	
3 Cyfreithiol / Swyddog Monitro (mandadol)	Awdur yr Adroddiad
4 Adnoddau Dynol (AD)	
5 Eiddo	
6 Technoleg Gwybodaeth Cyfathrebu (TGCh)	
7 Caffael	
8 Sgriwtini	Ymgynghorwyd ag aelodau'r Pwyllgorau Sgriwtini ar ddrafft cyntaf y Protocol. Mae eu sylwadau wedi eu cynnwys fel rhan o'r Protocol a / neu'r Adroddiad. Mae adborth y Pwyllgorau Sgriwtini wedi ei gynnwys fel Atodiad 2 i'r adroddiad.
9 Aelodau Lleol	Nid yw hwn yn fater sy'n ymwneud â ward benodol.
10 Unrhyw gyrff allanol eraill	

E – Risgiau ac unrhyw gamau lliniaru (os yn berthnasol)		
1	Economaidd	
2	Gwrthdlodi	
3	Trosedd ac Anhrefn	
4	Amgylcheddol	
5	Cydraddoldebau	
6	Cytundebau Canlyniad	
7	Arall	

F - Atodiadau:
Atodiad 1 – Canllawiau ar Drefniadau Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini
Atodiad 2 – Adborth y Pwyllgorau Sgriwtini ar y Protocol drafft

FF - Papurau Cefndir (cysylltwch os gwelwch yn dda gydag awdur yr Adroddiad am unrhyw wybodaeth bellach):

Arweiniad ar drefniadau Siarad Cyhoeddus mewn Cyfarfodydd o'r Pwyllgorau Sgriwtini

1.0 Cyflwyniad

- 1.1 O dan adran 62 Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, rhaid i Gynghorau Sir sicrhau bod y rheini sy'n byw neu'n gweithio yn yr ardal yn gallu cyfrannu eu safbwyntiau ar unrhyw fater sydd i gael ei ystyried gan Bwyllgor Sgriwtini. Mae Cyngor Sir Ynys Môn (CSYM) wedi ymrwymo i'r egwyddor hon.
- 1.2 Mae CSYM yn annog cyfranogiad gweithredol gan y cyhoedd lle bynnag y mae hynny'n bosibl (gweler y ddolen i "[Cymerwch ran yn Sgriwtini](#)") ac mae cyfle'n bodoli i aelodau o'r cyhoedd siarad mewn Pwyllgorau Sgriwtini mewn perthynas ag unrhyw eitem ar y rhaglen. Bwriad yr Arweiniad hwn hyn yw sicrhau y bydd llais pobl a chymunedau lleol ar Ynys Môn yn cael eu clywed fel rhan o'r broses o wneud penderfyniadau.
- 1.3 Wrth wneud hyn, rhaid i CSYM sicrhau bod y weithdrefn yn deg ac yn drefnus. Mae'r arweiniad hwn wedi'i ddatblygu er mwyn cynorthwyo'r rhai hynny sy'n dymuno siarad mewn cyfarfod o Bwyllgor Sgriwtini. Mae'n cynnwys gwybodaeth am y broses i'w dilyn. Gobeithir hefyd, drwy nodi'r wybodaeth hon, ac i'r graddau y mae hynny'n bosibl, y bydd modd i aelodau'r cyhoedd gael profiad di-straen wrth siarad mewn Pwyllgor Sgriwtini.

2.0 Cefndir

- 2.1 Mae gan CSYM ddau Bwyllgor Sgriwtini. Y naill yw'r [Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol](#) a'r llall yw'r [Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio](#). Mae Cylch Gorchwyl y ddau bwyllgor wedi eu cynnwys yn y Cyfansoddiad yn [Erthygl 6](#) ac yn [Rhan 4](#).
- 2.2 Rôl y Pwyllgor Sgriwtini ydi gwneud argymhellion i'r Pwyllgor Gwaith/Cyngor. Y Pwyllgor Gwaith/Cyngor, fel bo'n addas, sy'n gwneud y penderfyniad terfynol.
- 2.3 Mae cyfarfodydd o'r Pwyllgorau Sgriwtini ar agor i'r cyhoedd (gweler 2.4 isod).
- 2.4 Fodd bynnag, ar adegau, bydd y Pwyllgorau yn ystyried materion cyfrinachol e.e. gwybodaeth bersonol am unigolion neu ddata masnachol sensitif ac, ar yr adegau hyn, gofynnir i aelodau o'r wasg a'r cyhoedd adael y cyfarfod tra mae'r eitem yn cael ei hystyried. Rhaid i waharddiad o'r fath fod er budd y cyhoedd.
- 2.5 Bydd aelodau'r Pwyllgor yn derbyn adroddiadau ysgrifenedig ar faterion sy'n cael eu trafod gan Bwyllgorau Sgriwtini yn eu cyfarfodydd. Mae'r adroddiadau hyn ar gael i'r cyhoedd ar y wefan ar gyfer y [Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol](#) a'r [Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio](#) o leiaf tri diwrnod gwaith cyn dyddiad y cyfarfod (oni bai bod penderfyniad yn cael ei wneud i eithrio'r cyhoedd rhag cael mynediad i'r papurau). Os mai dyna'r achos, bydd prawf budd y cyhoedd yn cael ei gynnwys ar y wefan; bydd hwn yn egluro pam mae mynediad yn cael ei gyfyngu.
- 2.6 Rhan o gylch gwaith y Pwyllgor Sgriwtini yw "galw i mewn" benderfyniadau sydd wedi eu gwneud gan y Pwyllgor Gwaith ond sydd heb eu gweithredu eto. Fodd bynnag, bydd yr hawl i "alw i mewn" yn cael ei eithrio os ystyrir bod penderfyniad y

Pwyllgor Gwaith yn un brys. Yn yr amgylchiadau hynny, ni fydd yn bosibl i'r mater gael ei ystyried gan y Pwyllgor Sgriwtini ac felly ni fydd modd i'r cyhoedd gymryd rhan.

3.0 Presenoldeb y cyhoedd a siarad mewn Cyfarfodydd o'r Pwyllgor Sgriwtini.

3.1 Pwyntiau Cyffredinol

- 3.1.1 Cynhelir cyfarfodydd o'r Pwyllgor Sgriwtini yn gyhoeddus a gall unrhyw aelod o'r cyhoedd neu'r wasg fynychu a gwrando ar y sgwrs. Does dim angen gwneud unrhyw drefniadau o ran hyn; mae gennych hawl i droi fyny heb rybudd.
- 3.1.2 Does gan y cyhoedd ddim hawl awtomatig i siarad mewn Pwyllgor Sgriwtini ond gallant ofyn am ganiatâd i wneud hynny ymlaen llaw yn unol â'r Arweiniad hwn.
- 3.1.3 Trafodir rhai eitemau mewn sesiynau caeëdig, pan fydd y Pwyllgor yn ystyried gwybodaeth gyfrinachol a nodwyd fel gwybodaeth na ddylid ei chyhoeddi (yn amodol ar y prawf budd y cyhoedd a nodir yn 2.4 uchod). Gofynnir i'r wasg a'r cyhoedd adael yn ystod y drafodaeth ar yr eitemau hyn. O ganlyniad, ni fydd unrhyw siarad cyhoeddus mewn perthynas â'r eitemau hyn.
- 3.1.4 Yn amlwg, ni fydd siarad cyhoeddus yn briodol ar eitemau agenda megis ymddiheuriadau am absenoldeb, datganiadau o ddiddordeb a chofnodion.
- 3.1.5 Nid yw'r hawl i siarad yn cynnwys yr hawl i ofyn cwestiynau i unrhyw aelod o CSYM, swyddogion y Cyngor, gwestai a wahoddwyd nac unrhyw siaradwr arall.

3.2 Camau angenrheidiol

- 3.2.1 Er mwyn cael siarad mewn cyfarfod o Bwyllgor Sgriwtini, rhaid i aelod o'r cyhoedd fod wedi cyflwyno **cais ysgrifenedig**, gan ddefnyddio'r ffurflen briodol, a'i hanfon at y Swyddog Sgriwtini. Ni fydd ceisiadau llafar i gael siarad yn cael ei cofrestru. Dylid defnyddio'r ffurflen ar y [ddolen hon](#) i wneud y cais ysgrifenedig a gellir cynnwys lluniau neu ddiagramau. Rhaid i gyfrannwr wneud hyn cyn gynted â phosibl **ac o leiaf 3 diwrnod gwaith clir cyn dyddiad y Pwyllgor** (anogir pobl i gyflwyno eu ffurflenni yn electronig). Bydd unrhyw geisiadau a dderbynnir ar ôl y cyfnod hwn yn cael eu gwrthod yn awtomatig. Mae manylion cyswllt, ynghyd â chopi o'r ffurflen gais berthnasol ar gael ar [wefan](#) y Cyngor.
- 3.2.2 Caniateir i un person siarad o bob grŵp neu barti lle mae gan bob grŵp neu barti rywbeth gwahanol i'w ddweud mewn perthynas ag eitem. Gall unigolion sy'n arbenigwyr mewn maes penodol, neu sydd â safbwynt na chynrychiolir gan grŵp neu barti, hefyd gofrestru eu diddordeb i siarad yn y cyfarfod. Bydd Cadeirydd y Pwyllgor ond yn caniatáu ail/trydydd siaradwr ac ati, sydd â'r un safbwynt, **mewn achosion eithriadol** a lle mae'n amlwg bod dadleuon gwahanol i'w clywed. Bydd hyn drwy ddisgresiwn y Cadeirydd ac mewn ymgynghoriad â'r Swyddog Sgriwtini a'r Swyddog Monitro.

Er enghraifft, mewn perthynas ag adroddiad yn trafod nifer o wahanol ysgolion, mae'n rhesymol caniatáu un siaradwr o bob ysgol ond nid yw'n rhesymol gadael i bob rhiant wneud cyfraniad unigol. Lle byddai eitem yn trafod Canolfannau

Hamdden er enghraifft, byddai'n rhesymol gadael i siaradwyr o wahanol grwpiau sy'n defnyddio'r ganolfan hamdden siarad ar y sail bod ganddynt i gyd bethau gwahanol i'w ddweud ac na fyddent yn ail adrodd yr un pwyntiau. Y pwynt yw ceisio sicrhau bod y Pwyllgorau yn clywed yr holl safbwyntiau ond nad yw cyfraniadau yn ailadroddus.

- 3.2.3 Bydd yr holl geisiadau ysgrifenedig yn cael eu cofnodi gan Swyddog Sgriwtini y Cyngor. Bydd y cais yn cynnwys manylion am bwy mae'r unigolyn yn ei gynrychioli (os yn berthnasol). Pan fydd trefniadau'n cael eu gwneud ar gyfer y cyfarfod o'r Pwyllgor, bydd yr unigolyn y mae ei enw'n ymddangos gyntaf ar y rhestr h.y. y person cyntaf i gofrestru eu diddordeb mewn siarad yn y Pwyllgor, mewn perthynas a bob grŵp / parti o bobl, yn cael y cyfle cyntaf i gadarnhau a ydynt dal yn dymuno siarad. Os nad yw'r person cyntaf i gofrestru bellach yn dymuno siarad, cynigir i'r ail berson ar y rhestr a ydynt yn dymuno siarad a bydd lle y person cyntaf ar y rhestr yn cael ei ildio. Yn yr un modd, os nad yw'r ail berson ar y rhestr yn dymuno siarad, cynigir i'r trydydd person ar y rhestr, ac yn y blaen. Unwaith y cynigir i'r person nesaf ar y rhestr, a bod y person hwnnw'n cadarnhau y byddant yn mynychu i siarad, ni all yr unigolyn blaenorol newid eu meddwl am eu dymuniad i siarad. Bydd y cynnig ond yn mynd yn ôl i'r person cyntaf i gofrestru os yw pawb arall ar y rhestr wedi cadarnhau nad ydynt yn dymuno siarad. Yn amlwg, nid yw hyn yn berthnasol i'r cyfranwyr hynny nad ydynt yn cynrychioli grwpiau/partïon.
- 3.2.4 Fe ddylai'r rhai hynny sy'n dymuno siarad mewn cyfarfodydd Pwyllgor gofrestru eu diddordeb i wneud hynny cyn gynted â phosibl drwy gadarnhau eu henwau a phwy maent yn gynrychioli, (os yn berthnasol) ac ni ddylid disgwyl i bapurau'r Pwyllgor gael eu cyhoeddi, er mwyn osgoi sefyllfa lle byddant yn methu'r dyddiad cau a nodir yn 3.2.1 uchod a/neu bod unigolion eraill eisoes wedi cofrestru i siarad. Bydd materion fel arfer yn rhan o ymgynghoriad ehangach ac felly bydd y cyhoedd yn ymwybodol o'r materion a fydd yn cael eu hystyried. Fodd bynnag, er mwyn sicrhau bod y cyhoedd yn gwbl ymwybodol, caiff unigolion eu hannog i adolygu [Blaen Raglen Waith](#) (BRW) y Pwyllgorau Sgriwtini sy'n nodi'r materion a fydd yn cael eu trafod.
- 3.2.5 Bydd y Swyddog Sgriwtini yn rhoi cymaint o rybudd â phosibl i'r rhai hynny sydd wedi cofrestru i siarad yn y cyfarfod o'r Pwyllgor ac yn eu hysbysu o amser, dyddiad a lleoliad y cyfarfod lle bydd yr eitem yn cael ei thrafod. Cyhoeddir rhaglenni Pwyllgorau o leiaf tri diwrnod gwaith clir cyn y Pwyllgor a bydd y rhain yn cynnwys manylion yr holl faterion a drafodir yn y cyfarfod hwnnw.

3.3 Yng nghyfarfod y Pwyllgor Sgriwtini

- 3.3.1 Fel y nodwyd, bydd cyfarfodydd o'r Pwyllgor Sgriwtini yn cael eu cynnal yn gyhoeddus fel arfer, maent yn agored i'r wasg ac mae'r holl adroddiadau yn ddogfennau cyhoeddus oni bai eu bod yn cynnwys gwybodaeth gyfrinachol.
- 3.3.2 Cyn dechrau'r cyfarfod, fe ddylai cyfranwyr gyflwyno eu hunain i'r Swyddog Sgriwtini neu'r Swyddog Pwyllgor a byddant yn trefnu iddynt gyfarfod y Cadeirydd. Fe ddylai siaradwyr cyhoeddus ganiatáu digon o amser i hyn ddigwydd ac anelu i gyrraedd Cyswllt Môn (Prif dderbynfa Pencadlys Llangefni) tua 15 munud cyn dechrau'r cyfarfod.

- 3.3.3 Gall siaradwyr gyfathrebu â'r Pwyllgor yn Gymraeg neu Saesneg (mae gwasanaeth cyfieithu ar gael ym mhob cyfarfod).
- 3.3.4 Mae'n bwysig bod unrhyw un sy'n siarad mewn cyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini yn gwneud hynny mewn modd cyfrifol a pharchus er mwyn sicrhau bod eu cyfraniad mor effeithiol â phosibl.
- 3.3.5 Bydd y Cadeirydd yn cyflwyno pob siaradwr i'r Pwyllgor pan fydd eu tro nhw i siarad.
- 3.3.6 Gofynnir i bob siaradwr symud i leoliad penodol o fewn yr ystafell gyfarfod lle bydd modd iddynt gael eu gweld a'u clywed gan holl aelodau'r Pwyllgor. Rhoddir **pum munud** i bob siaradwr wneud eu cyfraniad.
- 3.3.7 Caiff siaradwyr eu hannog i ystyried y canlynol:
- 3.3.7.1 Sicrhau bod sylwadau yn glir ac yn gryno ac yn uniongyrchol berthnasol i'r adroddiad y maent wedi gofyn am gael siarad arno.
 - 3.3.7.2 Osgoi ailadrodd unrhyw bwyntiau a wnaed gan siaradwr blaenorol.
 - 3.3.7.3 Cyfyngu eu safbwyntiau i'r manteision a'r anfanteision o'r cynigion yn yr adroddiad a thynnu sylw at sut y gallai'r adroddiad effeithio ar y ddarpariaeth o wasanaethau ar gyfer grwpiau penodol o ddefnyddwyr. Awgrymu cynigion gwahanol.
- 3.3.8 Ni chaniateir i siaradwyr ddosbarthu dogfennau cefnogol yn y cyfarfod o'r Pwyllgor Sgriwtini nac i ddefnyddio cymorth gweledol / llafar (megis lluniau, diagramau neu recordiadau sain). Bydd unrhyw ddeunydd a dderbynnir gan y siaradwr yn unol â pharagraff 3.2.1 yn cael ei gylchredeg gan y Swyddog Sgriwtini ymlaen llaw, i aelodau'r Pwyllgor; yn amodol ar y cafeat bod y deunydd yn addas ar gyfer ei gyhoeddi. Bydd y penderfyniad hwn yn cael ei wneud yn unol â disgresiwn y Swyddog Sgriwtini mewn ymgynghoriad â'r Swyddog Monitro a'r swyddog arweiniol o'r gwasanaeth perthnasol.
- 3.3.9 Os yw siaradwr yn dal i siarad ar ôl pum munud, bydd y Cadeirydd fel arfer yn gadael iddynt orffen y frawddeg ac yna'n eu hysbysu eu bod wedi cyrraedd y trothwy amser. Ni chaniateir i gyfranwyr fynd dros eu hamser a hynny er mwyn sicrhau tegwch i unrhyw siaradwyr eraill. Mewn amgylchiadau eithriadol, gall y Cadeirydd ganiatáu ychydig mwy o amser i siaradwyr; os digwydd hynny, bydd siaradwyr eraill ar yr un eitem yn cael yr un faint o amser ychwanegol i siarad.
- 3.3.10 Unwaith y bydd y siaradwr wedi gorffen eu cyfraniad, gall y Cadeirydd ganiatáu i aelodau'r Pwyllgor ofyn cwestiynau i'r siaradwr er mwyn cadarnhau unrhyw bwyntiau sy'n codi. Ni ddylai'r siaradwr fynd i ddadlau ag unrhyw aelodau o'r Pwyllgor.
- 3.3.11 Bydd y siaradwr wedyn yn dychwelyd i'w sedd yn y galeri gyhoeddus.
- 3.3.12 Bydd y Pwyllgor yn trafod y mater cyn gwneud unrhyw benderfyniad ac yn ystyried unrhyw wybodaeth a ddarperir gan yr holl siaradwyr.
- 3.3.13 Bydd y Cadeirydd yn sicrhau bod yr holl siaradwyr yn cael eu trin â chwarteisi a pharch. Bydd gan y Cadeirydd y disgresiwn i stopio siaradwr ar unrhyw adeg os yw, ym marn y Cadeirydd, yn siarad yn amhriodol, yn ymosodol neu os bydd yn ceisio

atal y Pwyllgor rhag gwneud ei waith neu'n gwneud sylwadau sy'n ddifriol, yn flinderus, yn wahaniaethol neu'n dramgwyddus. Wrth lywyddu dros y cyfarfod, bydd y Cadeirydd yn ymarfer ei ph/bwerau a dyletswyddau mewn ffordd weithredol, deg a diduedd fel bod modd cyflawni busnes yn effeithlon a chan gymryd i ystyriaeth budd y gymuned.

3.3.14 Gall y siaradwr adael y cyfarfod ar unrhyw adeg ar ôl siarad.

4.0 Diogelu Data

4.1 Mae manylion cyswllt, yn cynnwys cyfeiriadau e-bost a rhifau ffôn, yn hanfodol er mwyn sicrhau y gellir gweithredu'r Arweiniad hwn yn y modd cywir ac er mwyn galluogi siaradwyr i fynychu cyfarfodydd o'r Pwyllgor Sgriwtini. Ni fydd manylion personol ond yn cael eu casglu at ddibenion gweinyddu siarad cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini. Unwaith y bydd eitem wedi'i phenderfynu arni mewn Pwyllgor, bydd y manylion cyswllt yn cael eu dileu yn unol â'r Polisi Cadw Gwybodaeth a gyhoeddwyd gan y Cyngor.

5.0 Crynodeb

Fe ddylai unrhyw aelodau o'r cyhoedd sy'n dymuno siarad ar unrhyw eitem benodol mewn Pwyllgor Sgriwtini:

- Adolygu'r Flaen Raglen Waith, sydd ar gael [**YMA**](#) er mwyn gweld pa faterion sydd ar y gweill;
- Cyflwyno cais ysgrifenedig gan ddefnyddio'r ffurflen sydd ar gael [**YMA**](#);
- Rhaid i'r cais ysgrifenedig gyrraedd y Swyddog Sgriwtini o leiaf 3 diwrnod gwaith clir cyn cyfarfod y Pwyllgor;
- Dylid cyfeirio unrhyw ymholiadau at yr unigolion a nodir yn adran 6 isod.

6.0 Manylion Cyswllt

Swyddog Cymorth Sgriwtini 01248 75xxxx
abc@ynysmon.gov.uk

Swyddog Gwasanaethau Pwyllgor 01248 75xxxx
def@ynysmon.gov.uk

ATODIAD 2 – Adborth y Pwyllgorau Sgriwtini

Aeth y Protocol Siarad Cyhoeddus mewn Pwyllgorau Sgriwtini gerbron y ddau bwyllgor sgriwtini ar 9 Mawrth (Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol) ac 11 Mawrth (Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio) ac isod mae crynodeb o sylwadau / argymhellion y ddau bwyllgor:

Sylwadau'r Pwyllgorau Sgriwtini

Nodwyd y pwyntiau canlynol yn arbennig:

- Pwysigrwydd codi ymwybyddiaeth y cyhoedd o fodolaeth y Protocol fel fframwaith i'w cefnogi i gyfrannu mewn cyfarfodydd o'r pwyllgorau sgriwtini
- Trafodaeth ynghylch y cyfyngiad 5 munud wrth i siaradwyr gyfrannu mewn cyfarfodydd pwyllgorau sgriwtini, yn enwedig ar bynciau strategol neu gymhleth
- Trafodwyd y bwriad i osod amserlen 3 diwrnod gwaith wrth i aelodau'r cyhoedd gyflwyno cais i siarad mewn cyfarfodydd o bwyllgorau sgriwtini y Cyngor. Nodwyd y byddai disgresiwn y cadeirydd ar waith ar gyfer unrhyw geisiadau na dderbyniwyd oddi mewn i'r amserlen a gyhoeddwyd, o fewn amgylchiadau arbennig.

Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol, 09/03/20

Er bod mwyafrif y Pwyllgor yn gefnogol i'r Protocol fel y'i cyflwynwyd ac yn derbyn ei fod yn ceisio ffurfioli a darparu eglurder ar drefniadau siarad cyhoeddus ym Mhwyllgorau Sgriwtini'r Cyngor, roedd gan rai Aelodau gonsyrn bod y Protocol arfaethedig yn gosod cyfyngiad gormodol ar aelodau'r cyhoedd o ran yr amser a roddir iddynt wneud cais a chyflwyno gwybodaeth ac i annerch y cyfarfod ac a allai felly ychwanegu at y pwysau ar unigolion a all fod yn nerfus ynghylch siarad yn gyhoeddus neu deimlo'n emosiynol am y mater yr oeddent yn dymuno siarad arno. Teimlai'r Aelodau rheiny fod y trefniadau anffuriol presennol o dan gyfarwyddyd y cadeirydd wedi gwasanaethu Sgriwtini hyd yma.

Ar ôl trafod y mater ac yn dilyn pleidlais arno, penderfynodd y Pwyllgor Sgriwtini Corfforaethol gytuno i'r Protocol Siarad Cyhoeddus yn Sgriwtini fel y'i cyflwynwyd a'i argymhell i'r Pwyllgor Gwaith. (Pleidleisiodd y Cyng Aled Morris Jones, Lewis Davies a Bryan Owen yn erbyn).

Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio, 11/03/20

Yn sgil trafodaeth, fe benderfynwyd yn unfrydol:

Bod y Pwyllgor Sgriwtini Partneriaeth ac Adfywio yn argymhell i'r Pwyllgor Gwaith i fabwysiadu'r Protocol Siarad Cyhoeddus ar yr amod bod y Cyngor yn ei gymeradwyo'n ffurfiol, ac ar yr amod bod disgwyliad yn y Protocol bod Cadeiryddion yn derbyn cyngor gan y Swyddog Sgriwtini a'r Swyddog Monitro cyn gwneud penderfyniad i ganiatáu siaradwr i gael siarad am fwy o amser na'r pum munud a nodir yn y Protocol.